

Column

Auteurschap in het AI-tijdperk

In september ontstond er in het Noord-Amerikaanse letterenveld ophef toen de organisatie NaNoWriMo – het acroniem voor National Novel Writing Month – een verklaring publiceerde over het gebruik van generatieve AI voor creatief schrijven. NaNoWriMo moedigt creatief schrijven aan, onder andere door hun gelijknamige en populaire programma waarbij deelnemers proberen een complete roman (of 50.000 woorden) te schrijven in de maand november. De ophef ontstond omdat NaNoWriMo in haar verklaring had geschreven niet tegen het gebruik van generatieve AI voor creatief schrijven te zijn. Meer nog, de organisatie betoogde dat het categorisch afwijzen van AI-schrijfprogramma's neerkomt op klassen-discriminatie. Want, zo stelde de organisatie, AI stelt iedereen in staat om een roman te schrijven, ongeacht capaciteiten, leefomstandigheden of achtergrond.

Over één probleem waren zowel de voor- als tegenstanders in het relletje het eens: het letterenveld is te homogeen. Ondanks inspanningen om het letterenveld diverser te maken, bepaalt je sociaal-economische achtergrond nog steeds of je toegang hebt tot het

letterenveld, en hoe je wordt bekeken wanneer je die toegang eenmaal hebt verworven. Dat personen die opgroeiden of leven in precare economische omstandigheden maar moeilijk hun weg vinden naar literaire beroepen zorgt ervoor dat onze boekenplanken geen realistische afspiegeling zijn van de samenleving waarin we leven. De vraag is of AI dit probleem kan oplossen.

Steeds meer mensen maken gebruik van AI-toepassingen om teksten te schrijven. Sommigen gebruiken de toepassingen om grammatica- en spelfouten te spotten of om teksten te herschrijven, anderen om 'nieuwe' stukken tekst te genereren. Stacey Pigg, communicatieprofessor aan de North Carolina State University, onderzocht hoe academische onderzoekers ChatGPT inzetten tijdens hun schrijfproces. Pigg identificeerde verschillende typen 'interacties' tussen de onderzoekers en ChatGPT, die gaan van het ontwerpen van onderzoek, tot het schrijven en het verbeteren van teksten.

NaNoWriMo's argument dat het afwijzen van generatieve AI neerkomt op klassendiscriminatie ontlokte kritiek, niet in het minst omdat

Paola Verhaert

generatieve AI-bedrijven teren op spotgoedkope werkkrachten om data te classificeren en het werk van schrijvers onrechtmatig gebruiken om hun taalmodellen te trainen. De kern van de kritiek ging echter over iets anders; door mensen die niet beschikken over voldoende tijd, middelen of ondersteuning aan te sporen om het creatieve schrijfproces (deels) uit handen te geven, tornde NaNoWriMo aan ideeën over wat creativiteit is.

Tienduizend keuzes

Vlak vóór het relletje rond NaNoWriMo uitbrak, publiceerde *The New Yorker* een essay van sciencefictionschrijver Ted Chiang met als titel '[Why AI isn't going to make art](#)'. Chiang stelt daarin dat kunst maken meer inhoudt dan ideeën in een machine stoppen; kunst is het resultaat van de ontelbaar veel kleine keuzes die een kunstenaar maakt. Bij fictie maakt een schrijver tienduizend keuzes om een kort verhaal van tienduizend woorden te schrijven. Als een schrijver een 'prompt' van honderd woorden zou geven aan een AI-toepassing, en die toepassing een kort verhaal van tienduizend woorden genereert, heeft de schrijver plots heel wat minder keuzes gemaakt.

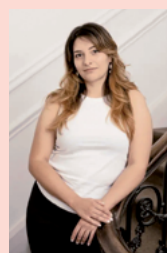
Generatieve AI zorgt er dus voor dat het aantal keuzes dat een prozaschrijver maakt per geschreven zin sterk inkrimpt. Dat is kwalijk om verschillende redenen. Ten eerste maken die duizenden keuzes een verhaal uniek. Dankzij de vele inspanningen die schuilgaan achter elke woord kan er intimiteit ontstaan tussen schrijver en lezer. Ten tweede oefenen (beginnende) schrijvers minder op het maken van kleine, maar belangrijke beslissingen die de stijl en inhoud van hun verhalen vormgeven. De derde, en misschien wel kwalijkste reden is dat het stimuleren van het gebruik van generatieve AI beginnende schrijvers het idee geeft dat de snelle productie van een tekst belangrijker is dan de langzame, maar eerlijke communicatie van een eigen verhaal. Transactie boven interactie, zeg maar.

Het gebruik van generatieve AI in het creatieve schrijfproces kan er bovendien toe leiden dat de literatuur zélf minder divers wordt. Omdat

generatieve AI-toepassingen zijn gebouwd en worden getraind op een canon van bestaande teksten, moeten we niet hopen op originele stemmen of stijlen in de teksten die zulke toepassingen genereren. In het beste geval is de proza die een AI-toepassing produceert een pastiche van wat we eerder hebben gelezen.

In Europa heeft het debat over de impact van AI op het letterenveld zich tot nog toe hoofdzakelijk toegespitst op één dimensie, namelijk hoe generatieve AI-bedrijven zich het werk van auteurs toe-eigenen om hun taalmodellen te trainen. Dit is een belangrijk debat dat ons confronteert met vragen over de werkomstandigheden en rechten van auteurs. Met de inwerkingtreding van de AI-wet heeft de Europese Unie enkele nieuwe, zij het kleine, stappen gezet om de rechten van schrijvers beter te beschermen. Het relletje rond NaNoWriMo confronteert ons echter met de noden van een andere groep in dit AI-tijdperk: die van schrijvers in de dop.

Verwijzend naar Virginia Woolf, schreef Audre Lorde dat *a room of one's own* noodzakelijk is om proza te schrijven, maar verre van volstaat. Het is ook een kwestie van voldoende tijd hebben. AI schrijvend tijd doorbrengen is nu eenmaal de voorwaarde om een geoefend schrijver te worden. Het probleem is dat slechts enkelen die tijd hebben. Wanneer mensen met beperkte tijd voor creatief schrijven, bijvoorbeeld door werk- of zorgverplichtingen, worden aangespoord om hun schrijfproces te verkorten door middel van generatieve AI, wordt het recht op authentiek auteurschap voorbehouden aan de *lucky few*. En dat is nefast voor het letterenveld, waar diverse stemmen broodnodig blijven. •

Paola Verhaert

is schrijver en onderzoeker. Ze werd door deBuren en het Hannah Arendt Instituut uitgeroepen tot Scherpsteller, een eretitel voor een inspirerende opkomende denker. Fotografie: Sarah Van Looy